

Vlasta Puklavec in David Voh, Osnovna šola Zreče

BRALNE UČNE STRATEGIJE NA RAZLIČNE NAČINE IN V RAZLIČNIH STAROSTNIH OBDOBJIH

Predstavlja primera dveh ur, ki sva ju pripravila v 1. oz. 8. razredu. Pri urah so bili navzoči skrbnica za našo šolo v tem projektu, ravnatelj in preostale članice šolskega projektne tima.

Razred: prvi

Vsebina: Tvorjenje novega besedila

Uporabljena bralna strategija: Miselni vzorec

Cilji:

Učenci:

- zaznavajo in sledijo zaporednemu toku dogodkov ter povezujejo dogajanje,
- upovedujejo sporočilo/temo besedila z učiteljevo pomočjo,
- pišejo besedilo – pripoved ob urejenem nizu slik.

Potek dejavnosti:

Uro smo začeli s predstavitev gostov in napovedjo, da bomo ustvarili razredno pravljico. Ker sem želela sestaviti skupine, sem učence motivirala z igro razvrščanja po velikosti. Ti so se pri tem zbrali pred tablo in se razvrščali od največjega do najmanjšega. Ob tem so se zelo zabavali, se merili ter ob tem razvijali zmožnost opazovanja in presojanja velikosti posameznikov. Zanimivo je bilo opazovati, kako se je med njimi razvijal dialog, kdo je bil spretnejši in kako so se znašli v komunikacijskem procesu. Ko so se razvrstili po velikosti, so se prešteli od 1 do 8 (utrjevanje štetja oz. obvladovanja uporabe števil). Tako smo dobili tri naključno zbrane skupine. Učenci so se nato posedli k mizam. Na njih so imeli prilepljene kartončke s številkami od 1 do 8 in sličice. Te so morali opazovati in sklepati, kako bi jih bilo mogoče razvrstiti, da bi dobili logično zaporedje dogodkov. Ko so sličice uredili v logično zaporedje, so napisali odgovore na postavljena vprašanja, povezana z dogajanjem (kje, kdaj, kdo). Prva skupina je zapisala odgovor na prvo vprašanje (Kje se pravljica dogaja?), druga skupina na drugo (Kdaj se dogaja?) in tretja skupina na tretje (Kdo nastopa v pravljici?). Zapisane odgovore so prilepili na že pripravljeno shemo miselnega vzorca na tabli (osrednji krog je bil namenjen naslovu, ob njem pa so bila zapisana osnovna vprašanja kdo, kje in kdaj). Sledilo je opisovanje sličic. Učence sem vodila s postavljanjem vprašanj. Pozorna sem bila na pridobivanje ključnih besed, ki so jim pozneje pomagale pri tvorjenju besedila o dogajanju, ki je bilo predstavljeno s sličicami. Pri tem so s pomočjo ključnih besed samostojno tvorili povedi in jih povezovali v smiselno pripoved o dogajanju. Sledil je zapis besedila. Ker je bil to za učence prvi zapis

besedila, sem med posamezne slike umestila kartončke s pikami. Nastali so odlični končni zapisi.

Ugotovitve

- Ozračje pri pouku je bilo delovno in prijetno;
- opisane dejavnosti v skupini so od učencev zahtevale medsebojno komuniciranje in usklajevanje mnenj o predlaganih rešitvah;
- prevladovala so vprašanja odprtega tipa – možnost razvijanja višjih miselnih procesov ter tvorjenja povedi (pri omenjenih vprašanih učenci ne morejo odgovarjati z besedo/besedno zvezo, kar je pri vprašanih zaprtega tipa naraven jezikovni odziv);
- uporabljena je bila bralno-pisalni zmožnosti učencev prirejena oblika miselnega vzorca; izkazala se je kot primerna organizacijska strategija glede na stopnjo njihovega bralnega razvoja.

Razred: osmi

Vsebina: Obravnava umetnostnega besedila (T. Pavček: Dober dan, življenje)

Uporabljena bralna strategija: miselni vzorec, iskanje ključnih besed, spraševalna strategija

Cilji:

Učenci:

- poiščejo ključne besede v posameznih kiticah,
- izmenično postavljajo vprašanja učitelju,
- upovedujejo/povzamejo sporočilo pesmi (ustno in pisno).

Potek dejavnosti:

Na začetku ure sem učencem povedal, da bomo imeli »obisk« in da nas bo v razredu nekaj več, a da naj jih to ne moti in naj bodo preprosto to, kar so, ker so takšni najboljši. Ker sem jih želel dobro motivirati za delo, sem pesem povedal (ne prebral). To je izjemno spodbudilo delovno pripravljenost, zelo tudi na ravni doživljanja. Nato so tiho, vsak zase, prebrali pesem še enkrat. Sledilo je izmenično spraševanje o »vsebini« kitic. Po branju prve kitice sem postavljala učencem vprašanja jaz, po branju druge smo zamenjali vloge in so oni spraševali mene, pri tretji in četrti pa je šlo za izmenično spraševanje učencev med sabo. Zanimivo jih je bilo opazovati, kako se trudijo postavljati vprašanja, kako se je med njimi razvijal dialog, zaznane so bile tudi številne pogovorne menjave. Sam delovni proces je brez moje pomoči pripeljal do aktualizacije, primerov pesniških sredstev idr. Ker smo imeli izkušnje s tvorstnim

delom že od prej, smo si prizadevali postavljati čim več vprašanj višje taksonomske stopnje (teh bi lahko bilo še več). Zadolžitve so tako zahtevale višje miselne procese (razmišljanje o problemih, razsežnostih življenja; opazovanje besedila, sklepanje in utemeljevanje mnenj ter sklicavanje na besedilo). Vsako predelano kitico smo povzeli s ključno besedo/besedno zvezo; pri tem sem poudaril, naj bo ta taka, da pri njih povzroči asociacije, ki pripeljejo do sporočila kitice. Ključne besede sem na tablo zapisal tudi v obliki miselnega vzorca, ob tem pa znova poudaril, da so lahko ključne besede v njihovem miselnem vzorcu druge, torej njim »bližje« (tako asociativno kot tudi v smislu razumevanja). Ob koncu interpretacije pesmi so s pomočjo ključnih besed v miselnem vzorcu povzeli sporočilo pesmi – najprej ustno in nato še pisno. Tisti, ki pisnega izdelka niso dokončali pri uri, so imeli to za domačo nalogo; namesto tega so lahko napisali tudi novo kitico Pavčkovi pesmi, morala pa je tematsko ustrezati avtorjevemu besedilu (diferencirana domača naloga).

Ker smo z bralnimi učnimi strategijami dotlej delali le pri neumetnostnih besedilih, je bilo zanimivo opazovati uporabo določenih strategij pri umetnostnem besedilu. Strategije izmeničnega spraševanja, iskanja oz. samostojnega »tvorjenja« ključnih besed/besednih zvez glede na sporočilo posamezne kitice ter njihova ureditev v miselnem vzorcu so se pri izbranem besedilu izkazale kot ustrezne. Ključno pri tem je, da morajo biti pri delu z besedili uporabljene ustrezne strategije glede na vrsto, strukturo in vsebino besedil ter značilnosti bralca. Zlasti je potrebna previdnost pri umetnostnih besedilih, saj so bralne učne

strategije, kot pove že ime, namenjene predvsem branju, razumevanju in zapomnitvi zapisanega (torej učenju s pomočjo neumetnostnih besedil, učbeniških in drugih).

Ugotovitve

- Ozračje pri uri je bilo sproščeno, prijetno; večkrat smo se tudi nasmejali;
- dobro je bilo, da so bili miselno in govorno aktivni vsi učenci (ne le učno uspešni);
- veliko je bilo spodbud za razmišljanje, izražanje mnenj, opazovanje in presojanje njihove ustreznosti glede na besedilo (ponovno branje delov besedila);
- učenci so bili uspešni tudi pri samostojnem povzemanju, govornem in pisnem;
- pri uri je prevladoval knjižni pogovorni jezik (ker je šlo za dialoški pouk, se mi je to zdelo ustrezno).

SKLEP

Kot povzetek obeh ur lahko dodava še to, da so se kolegialne hospitacije na naši šoli izkazale kot odlične. Oba sva bila zelo vesela, da sva bila lahko navzoča pri uri v prvem oz. osmem razredu, predvsem zaradi uvida v delo posameznega učitelja ter narave dela na predmetni oz. razredni stopnji. Kolegialne hospitacije so se izkazale tudi kot odlična priložnost za povezovanje učiteljev na vseh stopnjah osnovnošolskega izobraževanja. V novem šolskem letu smo prav to izbrali za interno šolsko prioriteto in večina učiteljev je po prvih izkušnjah navdušena.

LITERATURA

- Pečjak, S., Gradišar, A. (2002). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Honzak, M. idr. (2006). Dober dan, življenje, berilo za osmi razred osnovne šole. Ljubljana: Mladinska knjiga.